

Lausunto
Diaarinro 1504/00.08/2022
30.5.2022

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite: Lausuntopyyntö 19.5.2022 (VN/4507/2021)

Lausunto Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta (MISU)

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma kokoaa yhteen keinot, joiden avulla maa- ja metsätalouden ja muun maankäytön päästöjä voidaan vähentää ja hiilinieluja ja -varastoja vahvistaa. Tavoitteena on saada aikaan yhteensä vähintään 3 Mton CO₂-ekv vuosittainen ilmastovaikutus vuoteen 2035 mennessä. Taustaselvitysten, skenaariotarkastelujen sekä toimialakohtaisten vähähiilitiekarttojen lisäksi valmistelussa on hyödynnetty tietoa ja kokemuksia, joita on jo kertynyt keväällä 2020 käynnistyneestä Hiilestä kiinni -ilmastotoimenpidekokonaisuudesta rahoitetuissa hankkeissa. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma tulee olemaan osa ilmastolain mukaista suunnittelujärjestelmää. Suunnitelman avulla toteutetaan myös Euroopan unionin ilmastotavoitteita ja kansainvälisen tason sitoumuksia. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on laadittu nyt ensimmäistä kertaa.

Metsäkeskuksella on ollut edustaja maankäyttösektorin ilmastotoimenpidekokonaisuuden seurantaryhmässä, joka on toiminut Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman sidosryhmäfoorumina. Suunnitelmaa on esitelty ja alustavista toimenpide-ehdotuksista on keskusteltu suunnitelman eri laatimisvaiheissa seurantaryhmässä. Lisäksi Metsäkeskuksen asiantuntijoita on osallistunut suunnittelun valmistelussa järjestettyihin keskustelu- ja vuorovaikutustilaisuuksiin.

Yleistä

Kansallisesti asetettu kunnianhimoinen ilmastotavoite edellyttää myös nielusektorille asetetun tavoitteen saavuttamista sekä toimenpiteiden toimeenpanon onnistumista. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) on nykytilanteessa keskeinen osa Hiilineutraali Suomi2035 tavoitteen saavuttamista.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmalla on kytkentöjä muiden ilmastopolitiikkaa edistävien strategioiden ja suunnitelmien, kuten Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman sekä Ilmasto- ja energiastrategian kanssa. Eduskunnalle annettavassa ilmastovuosikertomuksessa voisi jatkossa todeta eri sektoreiden kytkennät, synergiat sekä mahdolliset ristiriitaisuudet tavoitteissa tai toimenpiteissä. Lisäksi eri sektoreiden ilmastotoimenpiteiden vaikuttavuuden ja kustannusten vertailtavuutta tulisi kehittää, jotta toimenpiteiden kustannusvaikuttavuutta

Lausunto
Diaarinro 1504/00.08/2022
30.5.2022

voitaisiin tarkastella myös sektoreiden yli. Tällaisia hankkeita on toistaiseksi ollut vain vähän.

Metsien käyttöön ja hoitoon liittyvät erilaiset tavoitteet ovat lisääntymässä sekä EU-että kansallisten politiikkojen kautta. Vastaavasti lisääntyy myös tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteensovittamisen tarve, ja entistä enemmän tulisi suunnitella toimenpiteitä, joilla voidaan edistää useiden eri tavoitteiden saavuttamista sekä menettelyjä, joilla yhteensovitetaan mahdollisia ristiriitoja.

Monimuotoisuustavoitteiden painoarvon nousun ilmastotavoitteiden rinnalle lisää tarvetta suunnata rahoitusta keinoihin, joilla voitaisiin parhaiten edistää ilmasto- ja monimuotoisuustavoitteita yhdessä. Tällaista tarkastelua voisi tehdä esim. Hiilestä kiinni -hankkeena osana MISUn toimeenpanoa.

Suunnitelmassa tunnistetaan hyvin metsien hyvän hoidon sekä kestävän käytön merkitys ilmastokestävyyden perustana. Metsiään hyödyntävän metsänomistajan tulisi parhaalla mahdollisella tavalla huolehtia metsien hyvästä kasvukunnosta ja tuotantokyvystä, tuho- ja muiden riskien arvioinnista ja hallinnasta, erilaisista sopeutumistoimenpiteistä sekä talousmetsien riittävästä luonnonhoidosta. Ilmastomuutoksen hillinnän ja ilmastomuutokseen sopeutumisen käytäntöön viemisessä tärkeää on metsänomistajien tavoitteiden ohella myös metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden tiedon ja osaaminen taso.

Metsäkeskus pitää hyvänä esitettyä lähestymistapaa, jossa esitetään laajaa, monipuolista palettia erilaisia toimenpiteitä, ja erityisesti niiden toimeenpanon perustumista maanomistajien vapaaehtoisuuteen. Ilmastotoimien hyväksyttävyyttä ja tehokkuutta sekä toimeenpanoa edistää se, että maanomistajilla on mahdollisuus tehdä sellaisia ilmastotoimia, jotka tukevat maanomistajan arvoja ja omaisuudelleen asettamia tavoitteita.

Metsäkeskus pitää perusteltuna kansallisen suunnitelman lähtökohtaa, jossa arvioidaan ilmastotoimien kustannustehokkuutta, jolloin toimintaa voidaan kohdentaa yhteiskunnan näkökulmasta järkevästi. Kuten PTT:n kustannuksia arvioivassa selvityksessä todetaan, kustannusten ja vaikuttavuuden tiedossa on puutteita ja kustannusvaikuttavuuden arvioinnissa joudutaan käyttämään epävarmuutta lisääviä oletuksia. Siten kustannustehokkuuden arvioita voidaan pitää toistaiseksi suuntaa antavina. Jatkossa olisi hyvä suunnata tutkimusta myös toimenpiteiden kustannusten ja vaikutusten arvioinnin kehittämiseen.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan osoittaa, että suhdanteiden lisäksi puun käyttöön saattaa tulla suhdanteitakin yllättävämpiä muutostarpeita. Muutostarpeiden merkitysten huomioimista riskeinä tulisi edelleen kehittää, sekä arvioida niiden merkittävyyttä eri metsäsektorin tavoitteiden sekä tavoitteiden yhteensovittamisen kannalta. Epävarmuuksia ja riskejä arvioivaa, ennakoivaa skenaariotyötä voisi hyödyntää ilmastosuunnitelman päivitys- ja kehittämistyössä.

Vaikka MISUssa maankäyttösektoria tarkastellaan kansallisella tasolla, olisi toimenpiteiden toteuttamisessa hyödyllistä tarkastella myös alueellisia eroja ja vahvuuksia. Tällä voi olla merkitystä toimenpiteiden suuntaamisen ja niiden

Lausunto
Diaarinro 1504/00.08/2022
30.5.2022

toimeenpanon tehokkuuden kannalta. Selkeä esimerkiksi alueellisesta eroavaisuudesta on pellonraivauksen merkitys maatilojen kannattavuuden kannalta eri alueilla. Myös suometsien ja suometsissä olevan hakkuupotentiaalin määrä sekä metsätalouskäytön merkittävyys on erilainen eri alueilla.

Metsien kestävä käytön sekä metsänielujen pitkäaikaisen säilyttämisen ja vahvistamisen kannalta epävarmuuksia lisäävät tilanteet, jossa alueilla ylitetään pitkäaikaisesti suurin ylläpidettävä hakkuukertymä. Tällaiset tilanteet indikoivat metsätalouden merkittävää roolia alueilla sekä alueen metsänomistajien painottavan metsien taloudellisia mahdollisuuksia. Nielutavoitteen saavuttamiseksi voisi olla järkevä suunnata tällaisille alueille ilmastokestävyttä edistäviä toimenpiteitä, erityisesti puuston kasvun ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi.

Maankäyttösektori poikkeaa muista ilmastopolitiikan sektoreista mm. pysyvyyden ja syklisyyden, mutta erityisesti joidenkin toimenpiteiden osalta niiden hitaiden vaikutusten vuoksi. Näiden toimenpiteiden edistämisen ja jatkokehittämisen kannalta olisi hyvä huomioida, että hyötyjen saaminen vaatii politiikkatoimilta ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä.

Metsäkeskus haluaa nostaa esille, että ilmastosuunnitelman toimeenpanon pitää olla johdonmukainen myös muiden metsiin liittyvien politiikkatoimien kanssa, ja tämä tulisi huomioida Kansallisen metsästrategian päivittämisessä sekä mm. metsäalan kannustinjärjestelmästä päätettäessä. Uuden kannustinjärjestelmän ilmastovaikutuksia kannattaa arvioida ja arviointia edelleen kehittää, ja vaikutukset huomioida jatkossa metsien hoidon ja käytön ilmastovaikutuksia arvioitaessa.

Toimenpiteet

Luvussa 7 on Metsäkeskuksen rooli tunnistettu erityisesti metsitykseen (7.3.1), suometsiin (7.5.1., 7.5.2, 7.6), tuhkalannoitukseen (7.5.3) ja metsän uudistamiseen (7.10.3) liittyvissä toimenpiteissä. Metsäkeskus kuitenkin toteaa, että sillä on mahdollisuus toimia esitettyä laajemmin suunnitelman toimeenpanossa. Metsäkeskuksen rooli voi olla merkittävä myös ilmastotoimia mahdollistavissa toimenpiteissä, kuten osaaminen ja neuvonta, viestintä ja vuorovaikutus sekä paikallinen ja alueellisen yhteistyön kehittäminen yhteistyössä muiden hallinnonalan ja alueellisten toimijoiden kanssa. Metsäkeskukseen ylläpitämien tietoineistojen ja -järjestelmien käyttöä voisi tarkastella MISU:n toimenpiteiden toimeenpanon kohdentamisen ja seurannan kannalta. Metsäkeskus näkee hyvänä vielä keskustella eri toimijoiden roolista ja mahdollisuuksista toimenpiteiden toimeenpanossa.

Suunnitelmassa on runsaasti toimenpiteitä, ja kokonaisuuden hahmottamista olisi helpottanut tiivistelmä tai yhteenvetokaavio kaikista suunnitelluista toimenpiteistä.

Toimenpidekohtaisia kommentteja

7.2.1 (s 63-64) **Ehkäistään metsän muuttumista** pelloksi toimenpiteen resurssina mainitaan markkinaehtoiset toimenpiteet, jotka olisi ollut hyvä selvittää lyhyesti. Nyt

Lausunto
Diaarinro 1504/00.08/2022
30.5.2022

jää epäselväksi, käytetäänkö markkinaehtoisia toimia EU:n lainsäädännön toimeenpanon keinona.

7.2.2 (s 64-65) **Peltojen kiinteistörakenteen kehittämisen** on tärkeä ja pitkävaikutteinen keino parantaa pellonkäyttöä ja vaikuttaa pellonraivauksen tarpeeseen. Myös metsätilojen kiinteistörakenteen kehittämiseen tulee suunnata toimia ja resursseja metsäomaisuuden hoidon aktivoimiseksi. Tilusrakenteen kehittämislle tulisi varata riittävä rahoitus.

7.2.3. (s 65) **Ehkäistään metsänraivausta rakennetuksi maaksi**

Suunnitelmaluonnoksessa metsäkadon ehkäisyyn määritetyt toimet kohdentuvat pelkästään peltomaalle. Metsäkadon välttäminen on tehokas ja nopea ilmastotoimi, ja sitä olisi hyvä edistää mahdollisimman kattavasti osana suunnitelman toimeenpanoa. Metsäkadon ehkäisy ja metsitys tulisi nähdä toisiaan täydentävinä keinoina. Vaikka päästöjen kannalta toimenpidettä on oleellisempaa kohdentaa pellonraivaukseen, tasapuolisuuden varmistamiseksi metsäkadon ehkäisytoimia tulisi kohdentaa myös muuhun maankäyttöön. Viimeistään maankäytönmuutosmaksun valmistelussa (7.2.4) tulisi tarkastella kaikkea maankäyttöä.

7.3.1. **Joutoalueiden määräaikainen metsitystuki** Suuren metsäpinta-alan vuoksi metsityksen mahdollisuudet ilmastokeinona ovat rajalliset Suomessa. Metsittäminen on hyvä täydentävä ilmastotoimi, ja tukee muita metsiin kohdentuvien tavoitteiden saavuttamista. Nykyisellään metsityksen tukijärjestelmän toimeenpano hallinnollisesti monimutkainen ja vaikeaselkoinen metsänomistajalle. Metsäkeskus pitää hyvänä tarkasteluja ja menettelyjä, joilla metsitystukijärjestelmää voitaisiin yksinkertaistaa.

7.4.4. (s. 72-73) **Heikkotuottoisten peltojen ja suonpohjien vettäminen** on arvioiden mukaan kustannusvaikuttava ilmastotoimi, jolle voisi olla kiinnostusta myös yksityisten markkinatoimijoiden kautta. Suunnitelman luonnoksessa vettäminen on kuvattu mahdollisena hiilikompensaatiokohteena, mutta toimenpiteen resurssina todetaan pelkästään budjettirahoitus. Kohtaa voisi selventää muun muassa sillä, miten hiilikompensaatiot toimitaisivat suhteessa mahdollisesti perustettavaan peltopankkiin.

Luku 7.5. **Suometsien ilmastokestävä hoidon ja käytön** osalta on käynnissä laajempi ajattelu- ja toimintatavan muutos ilmastokestävämpään suuntaan. Suometsien käyttöön liittyvien haasteet (mm. ilmasto- ja vesistövaikutukset, korjuuolosuhteiden heikentyminen talviolosuhteiden muutosten vuoksi) tarvitsevat pitkän aikavälin kehittämistä sekä suunnittelua ja ohjaamista. Erilaiset tutkimus- ja selvityshankkeet sekä pilotoinnit ovat tuottaneet ja tulevat seuraavina vuosina tuottamaan runsaasti lisätietoa ja -kokemusta suometsien kestävästä käytöstä ja hoidosta. Metsäkeskus esittää, että suometsiin liittyvien MISU-toimenpiteiden (7.5.1, 7.5.2., 7.5.3. sekä 7.6) toimeenpano, Hiilestä kiinni -hankkeiden käytäntöön vieminen, METKA -järjestelmän suometsiä koskevien toimenpiteiden operationalisointi sekä muu suometsiin liittyvä kehittämistyö toteutettaisiin johdonmukaisena kokonaisuutena, samantyyppisesti kuin suunnitelmassa esitetty turvepeltojen tiekartta. Kokonaisuuden alla voitaisiin edistää suometsien suunnittelua ja käyttöä pitkäjänteisesti ja erilaisia toimia, kuten

Lausunto
Diaarinro 1504/00.08/2022
30.5.2022

hankkeita järjestelmällisesti edistäen ja kohdentaen. Tärkeässä asemassa olisi myös toimenpiteiden toteutusta ja METKAN muutosta tukeva metsänomistajille suunnattu viestintä, vuorovaikutus ja koulutus.

7.5.1. (s 74) **Kokonaisvaltainen suometsänhoidon suunnittelu** (kunnostusojituksen välttäminen) toimenpiteenä hahmottuu hankalasti suunnitelmassa. Sillä saavutettu ilmastovaikutus on pieni, ja huonosti toteutettuna toimenpiteen ilmastovaikutus voi kääntyä negatiiviseksi. Osaamisen ja neuvonnan rooli korostuu toimenpiteen toteutuksessa. METKAN toimeenpanossa tulisi toimeen ohjata riittävät resurssit. Metsäkeskus esittää suometsien käyttöön ja hoitoon liittyvien toimien toteuttamista yhteisen kokonaisuuden alla.

7.5.2. **Kokonaisvaltaisen suometsänhoidon suunnittelu** (peitteinen) kuvauksessa jää epäselväksi, miten toimenpide toteutetaan ja millaisella ohjauskeinolla. METKA -kannustinjärjestelmän muutoksen roolia voisi kuvata toimenpiteessä selkeämmin ja samalla nostaa koulutuksen sekä neuvonnan ja osaamisen roolia suometsänhoidon suunnittelussa. Metsäkeskus esittää suomiin liittyvien toimien toimeenpanon yhdistämistä saman kokonaisuuden alle.

7.6. **Valuma-alue suunnittelu** (s76). Metsäkeskus esittää suomiin liittyvien toimenpiteiden toimeenpanon sekä esim. valuma-alue suunnittelua edistävien hankkeiden viemistä saman kokonaisuuden alle.

7.7. (s. 77) **Hiilimarkkinat ja -kannustimet** Hiilimarkkinoiden kautta maankäyttösektorin hillintätoimiin suuntautuvalla yksityisellä rahoituksella voi olla jatkossa merkittävä rooli ilmastotoimien toteutuksessa. Toisaalta hiilimarkkinoiden järjestäytymiseen sekä niiden toimivuuteen ja luotettavuuteen liittyy vielä merkittäviä auki olevia kysymyksiä. Sen vuoksi suunnitelmassa esitetty maltillinen eteneminen vaikuttaa perustellulta. Hiilimarkkinoiden merkitys riippuu siitä, millaisia toimenpiteitä markkinoille ohjautuu ja missä määrin toimenpiteiden skaalaus toteutuu. Maanomistajat ovat olleet kiinnostuneita hiilikorvauksista, mikä osaltaan voi ennakoita niiden merkittäväkin roolia jatkossa. Hiilikompensaation mahdollisuuksia ja erityisesti niihin soveltuvia toimenpiteitä pysyvyyden, lisäisyyden ja todennettavuuden kannalta olisi voitu purkaa paremmin auki suunnitelmassa. Tärkeää on myös pyrkiä vaikuttaminen EU hiilimarkkinoita edistäviin toimiin. Hiilimarkkinoita olisi hyvä käsitellä tarkemmin viimeistään arvioinnin ja päivityksen yhteydessä.

7.10.2 (s. 80) **Kivennäismaametsien lannoitus** on lisäinen ja helposti todennettavissa oleva keino lisätä puuston kasvua ja hiilinielua. Lannoituksessa tärkeää on, että se kohdentuu ja ajoitetaan oikein sekä oikeanlaisten lannoitustuotteiden tarjoaminen metsänomistajille. Lannoitus voisi olla kiinnostava keino erityisesti maanomistajille, jotka pyrkivät maksimoimaan metsien taloudellisen tuoton. Nykytilanteessa maanomistajien kiinnostusta lannoitukseen heikentää muun muassa lannoitteiden hinnan nouseminen. Pitemmällä aikavälillä lannoitus voisi olla mahdollinen hiilimarkkinatoimi, mutta edellyttäen varmistusta siitä, ettei lannoitushankkeilla ei aiheuteta merkittävää haittaa vesistöille ja luonnolle.

Lausunto
Diaarinro 1504/00.08/2022
30.5.2022

7.10.3. (s80-81) **Metsän uudistaminen** Jalostetun materiaalin käytöllä voidaan lisätä metsien kasvua, mutta myös edistää metsien ilmastonmuutokseen sopeutumista. Metsä uudistamisen tuloksen varmistamiseksi voisi informaatio-ohjauksen lisäksi tarkastella myös muita ohjauskeinoja, kuten taimikonperustamisilmoitusta. Metsänjalostuksen ja metsänuudistamistutkimuksen riittävät resurssit tulisi turvata. Toimijoihin tulisi lisätä myös Luonnonvarakeskus.

7.10.4 (s 81) **Säästöpuiden ja lahopuiden jättäminen** on yksi selvitysten mukaan yksi merkittävimmistä luonnon monimuotoisuutta tukevista toimista talousmetsissä. PTT:n selvityshankkeiden mukaan metsänomistajat eivät ole kovinkaan kiinnostuneita jättämään lahopuuta hakkuualoille, ja siksi mahdollisia ohjauskeinoja olisi hyvä tarkentaa jatkossa. Säästö- ja lahopuita voitaisiin ilmasto- ja monimuotoisuussyistä edistää markkinaehtoisilla toimilla (sertifiointi, osana puukauppaa, hiilimarkkinoiden kautta). Käynnissä olevat hankkeet tuottavat tietoa lahopuu määrän arvioinnista, ja mitattavuus voi osaltaan voi edistää markkinatoimijoiden kiinnostusta toimenpiteeseen.

7.11.7. (s.86) **paikallinen ja alueellinen yhteistyö**. Toimenpiteiden toteutuksen kannalta voisi olla hyödyllistä tarkastella alueiden erilaisia vahvuuksia, lähtökohtia sekä mahdollisuuksia toteuttaa toimenpiteitä. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden toteutusta osana metsätalouden alueellisesta kehittämistä voitaisiin pohtia esimerkiksi alueellisten metsäohjelmien päivittämisen yhteydessä. Myös maakunnalliset tiekartat tai ilmastosuunnitelmat voisivat olla hyviä foorumeita edistää maankäyttösektorin ilmastotyötä, tunnistaen alueiden erilaiset erityispiirteet ja mahdollisuudet. Toimenpidettä on tarkoitus edistää hankkeilla, mutta alueellisiin ilmastotarkasteluihin sekä esimerkiksi hyvien käytäntöjen edistämiseksi voisi olla perusteltuja myös ohjata rahoitusta kohdennetummin, esim. kohdennetulla haulla.

Metsäkeskus kannattaa myös seuraavia toimenpiteitä:

- **Tutkimus- ja innovaatio-ohjelman jatko** (toimenpide 7.8., s.77)
Maankäyttösektorin ilmastotyön tulee pohjautua tutkittuun tietoon, riittäviin vaikutusarviointeihin sekä hyvään seurantaan. Käytännön metsänhoidon kannalta kiinnostavia ovat erityisesti erilaiset innovaatiot ja tekniset ratkaisut, joilla pystytään entistä paremmin keräämään ja hyödyntämään paikka- ja metsälökohtaista tietoa toimenpiteiden kehittämiseksi, kohdentamiseksi sekä vaikutusarviointien ja seurannan parantamiseksi (mm. paikkatietokohtaisten aineistot, "precision forestry", "adaptive forest management").
- **Kokeilut ja jalkauttamisen hankkeet** (toimenpide 7.9, s 78) mahdollistavat tutkitun tiedon käytäntöön viemisen ja erilaiset "living lab" -kokeilut suunnitelman toimeenpanossa.
- **Osaaminen, koulutus ja neuvonta** (7.11.1, s. 84) ovat keskeisessä asemassa, jotta maanomistajat saadaan kiinnostumaan ilmastotoimenpiteistä sekä ottamaan niitä osaksi oman metsänsä käyttöä ja hoitoa. Myös metsänomistajien neuvontaorganisaatioiden ja muiden toimijoiden osaamiseen tulee myös panostaa osana suunnitelman toimeenpanoa.
- **Viestintä ja vuorovaikutus** (7.11.2, s. 84) on osaamisen ohella tärkeä ilmastotoimien toimeenpanoa mahdollistava toimi. Ylhäältä alaspäin

Lausunto
Diaarinro 1504/00.08/2022
30.5.2022

tapahtuvan vuorovaikutuksen lisäksi tärkeää olisi myös edistää ”alhaalta ylöspäin” tapahtuvaa vuorovaikutusta, jolla voidaan lisätä alueellisten toimijoiden sekä maan- ja metsänomistajien osallistumista ja osallisuutta. Viestinnän ja vuorovaikutuksen tulisi olla johdonmukaista ja pitkäjänteistä sekä käytännönläheistä ja kohdennettua niille, joiden halutaan tekevän ilmastotoimenpiteitä.

- **Kansainvälinen ja EU yhteistyö** (7.11.3, s. 85). EU:n merkitys erityisesti on kasvamassa. Maankäyttösektoriin liittyvää osaamista sekä käytännön tekemistä on tärkeä tehdä ymmärrettäväksi Suomen ulkopuolelle. Erilaiset tarkastelut, joissa katsotaan EU:n erilaisten metsiin liittyvien tavoitteiden ja aloitteiden yhteisvaikutusta on tärkeää. Esim. maankäyttöpainotusten vuoksi EU:n biologiseen monimuotoisuuteen liittyvillä tavoitteilla ja säädöksillä sekä vapaaehtoisilla keinoilla voi olla merkitystä siihen, millaiseen maankäyttöön erilaisia alueita eri puolilla Suomea ohjautuu. Näiden vaikutuksista on vasta alustavia arvioita.
- **KHK-inventaarion sekä seurantajärjestelmien kehittäminen** (7.11.8, s. 87) Toimenpiteiden oikein kohdentamiseksi tarvitaan tieteeseen perustuvaa ja luotettavaa tietoa niiden ilmasto- ja laajasti myös muista vaikutuksista. Kansallisen inventaariotiedon lisäksi tarvitaan arvioita myös yksittäisten toimenpiteiden vaikutuksista aina hanketasolle asti. Hyvin suunnitellulla seurannalla voidaan arvioida myös tavoitteiden realistisuutta sekä tarvittaessa täsmentää tavoitteita sekä edesauttaa toimenpiteiden kohdentamista oikein. Tärkeää olisi hahmottaa kuinka tarkkaa seurantatietoa tarvitaan kuhunkin raportoinnin tarpeeseen. Maat raportoivat ilmastotoimistaan sekä kansainvälisellä, EU- että myös kansallisella tasolla, ja tietoa ja tiedonkeruuta olisi hyvä kerätä kustannustehokkaasti kaikkia seurannantasoja mahdollisimman hyvin hyödyntäväksi.

Toimeenpano

Koska toimenpiteitä on paljon, kooste tai näkemys sen resursoinnin tarpeista ja resursoinnista olisi ollut hyvä esittää jo suunnitelmaluonnoksessa. Toimenpiteissä on hahmoteltu esisijaisia rahoituslähteitä, mutta suunnitelman tavoitteiden toteutumisen kannalta on merkittävää myös yleiskuva kokonaisrahoitustarpeesta. Maatalouden ilmastotoimenpiteitä osin turvaavat YMP:n mukaiset resurssit, metsätalouden osalta tulisi pyrkiä varmistamaan riittävä resurssointi ilmastotoimiin.

Julkisen rahoituksen lisäksi jatkossa ilmastotoimiin on mahdollista saada myös yksityistä rahoitusta, mitä suunnitelmaluonnoksessa on joidenkin toimenpiteiden kohdalla sivuttu. Tarkastelulla voisi selventää, miten eri rahoituslähteitä - niin julkisia (EU ja kansallinen) kuin yksityisiä - voitaisiin suunnata ja hyödyntää MISUn toimeenpanon vahvistamiseksi. Eri rahoituslähteisiin ja niiden mahdollisuuksiin olisi hyvä palata viimeistään suunnitelman arvioinnissa ja päivittämisessä.

Maankäyttösektorin toimenpiteet ovat riippuvaisia maanomistajien ja muiden toimijoiden työstä. Metsien käytön osalta uusimman tiedon mukaan päivittyvät metsänhoitosuositukset tarjoavat hyvän tietopohjan metsänomistajille, mutta niiden

Lausunto
Diaarinro 1504/00.08/2022
30.5.2022

käytäntöön viemistä tulisi tukea osaamisen lisäämisellä sekä viestinnällä ja vuorovaikutuksella. Viimeisimmät metsänomistajatutkimukset antavat tärkeää tietoa siitä, millaisista ilmastotoimenpiteistä metsänomistajat olisivat kiinnostuneita. Tämän tyyppistä aineistoa voitaisiin hyödyntää ilmastotoimien viestinnän tehostamiseksi.

Suunnitelmassa ehdotetuilla toimenpiteillä voidaan saavuttaa maankäyttösektorille asetettu tavoite (luku 8.1.). Luvun 8.1. taulukon 3 toimenpiteiden lisäksi suunnitelmassa on lukuisia määriä muita toimenpiteitä, joille ei toistaiseksi ole esitetty määrällistä tai laadullista vaikutusta. Mikäli toimenpiteen määrällistä vaikutusta ei voida arvioida, olisi vaikutusarviointina käyttää laadullista arviota tai kuvauksella toimenpiteen vaikutusmekanismista. Tällä olisi voitu parantaa vaikutusten kokonaisarviota.

Epävarmuudet

Metsäkeskus pitää hyvänä lähestymistapaa, jossa hahmotetaan tavoitteen saavuttamisen kannalta tärkeitä epävarmuuksia. Epävarmuuksia on nostettu hyvin esille suunnitelmaluonnoksessa, mutta joidenkin epävarmuuksien osalta lisätarkastelut voisivat auttaa ennakoimaan ja suunnittelemaan toimenpiteitä epävarmuuksien ja riskien hallinnan parantamiseksi.

Metsiin suunnatut MISU -toimenpiteet ovat pinta-alaltaan pääosin maltillisia ja vaikuttavat olevan realistisesti toteutettavissa. Esitettyjen toimenpiteiden arvioidut ilmastovaikutukset (luku 8.1) ylittävät tavoitteelle asetetun alarajan, mikä osaltaan edesauttaa epävarmuuksien hallinnassa ja varmistaa hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista.

Merkittävä epävarmuus liittyy markkinahakkuiden määrän kehittymiseen seuraavina vuosina. Hakkuumäärien ”lukitseminen” WEM/WAM skenaarioissa helpottaa MISU:n toimenpiteiden ilmastovaikutuksien tarkastelua, mutta toisaalta jättää avoimeksi sellaisen tilanteen, jossa markkinahakkuut ylittävät useana vuotena WEM/WAM skenaarioissa asetetun uran. Eli vaikka maankäyttösektorille asetettu tavoite saavutetaan, niin hiilineutraaliustavoitetta ei saavuteta ilman lisätoimia joko maankäyttösektorilla tai muilla sektoreilla. Kustannusvaikuttavuuden tarkastelut sektorirajojen yli voisivat auttaa tällaisissa tilanteissa lisätoimenpiteiden valinnassa.

Äkilliset, vaikeasti ennakoitava tapahtumat voivat vaikuttaa raaka-ainemarkkinoihin ja raaka-aineiden käyttöön, ja sitä kautta tavoitteiden saavuttamiseen joko suoraan tai epäsuoraan. Samatyyppisiä epävarmuuksia voivat luoda esim. muutokset puuston kasvussa. Näiden seuraaminen osana MISUn toimeenpanoa on tärkeää mahdollisten lisätoimen suunnittelun ja kohdentamisen kannalta.

Ilmastosuunnitelmassa on tarkasteltu toimenpiteiden vaikutuksia pitkällä aikavälillä (2050) asti, mutta jatkossa voisi olla hyödyllistä tarkastella myös sellaisia skenaarioita, joissa arvioidaan myös ilmastomuutoksen vaikutuksia metsiin ja maankäyttösektorille laajemmin. Skenaarioissa voisi tarkastella tilanteita, joissa

Lausunto
Diaarinro 1504/00.08/2022
30.5.2022

hillintä- tai riskienhallintatoimet eivät onnistu, ja sen mahdollisia vaikutuksia puuston kasvuun ja terveydentilaan tai maaperän kasvihuonekaasutaseeseen. Ilmastonmuutosskenaariot tarjoaisivat hyvää pohjaa ymmärtää pitkän aikavälin muutoksia ja niiden tuomia mahdollisia ennakointitarpeita.

MISU -toimenpiteiden toimeenpano rakentuu pääosin vapaaehtoisuudelle eikä siitä arvion mukaan koituisi merkittäviä rajoituksia maanomistajalle tai toimijoille, mikä luo hyvän perustan sen oikeudenmukaiselle toteuttamiselle. Toimenpiteiden toteutuksen ja vaikutuksien alueellinen tasapuolisuus olisi kiinnostava tehdä, kuten millaisia hyötyjä (ml. metsänomistajien osaaminen ja osallisuus) ja kustannuksia toimenpiteiden toimeenpanoon liittyy, ja kohdentuvatko esim. kannustimet tai muut ohjauskeinot eri alueille eri tavalla.

Lisätietoja lausunnosta: johtava EU-asiantuntija Jaana Kaipainen

Helsingissä 30.5.2022

Ari Eini
johtaja
Suomen metsäkeskus

Jakelu Kirjaamo MMM

Tiedoksi Kirjaamo Metsäkeskus